

ЛАУНЕДАС – ТИПИЧЕН МУЗИКАЛЕН ИНСТРУМЕНТ

интервю с Гавино Мургия

Гавино Мургия, мултиинструменталист и композитор от Нуоро, започва да учи музика и алт саксофон в много ранна възраст, да свири с различни музикални групи и да участва в театрални представления. Свирил е с много от най-известните италиански и международни ансамбли. В момента се интересува от звуците на сардинската музика и типичните инструменти на своя остров, но в модерен музикален контекст.

Как описвате Лаунедас на хора, които не са запознати с този музикален инструмент?

Лаунедас е много древен музикален инструмент, типичен за Южна Сардиния, направен от три речни тръстики с различни размери и дебелина, вързани с канап. Най-дългата тръба, без дупки, се нарича СУ ТУМБУ, която действа като тръба и продължава с частта, която наричаме континуо. Другите две тръби, всяка снабдена с четири квадратни отвора с различни позиции и разстояния, в зависимост от инструмента, са СА МАНКОСА МАНА и СА МАНКОСЕДА. Петата дупка, С'АРЕФИНУ, е нещо като друга тръба, отделена от другите дупки, която е свободна. Върху нея се нанася пчелен восък, за да се настрои инструментът и да се усъвършенства интонацията му. В края на всеки от трите тръби можете да намерите СА КАБИЦИНУ, различни по размер и диаметър, в зависимост от вида и тона.

Как се получават звуците?

На СА МАНКОСА МАНА се свири с лявата ръка и тя е свързана със СУ ТУМБУ. На СА МАНКОСЕДА се свири с дясната ръка и тя е отделена от другите две, но от комбинацията на мелодичните тръби се получават различни Цунтзертус. Всеки Цунтзертус се отличава от другия по нотите, които може да съдържа, благодарение на двете тръби, които създават мелодия и хармония, СА МАНКОСА МАНА и СА МАНКОСЕДА (примери за цунтзертус: КУНЗЕРТОС: СУ ПУНТУ ОРГАНУ, СУ ФИОРАСИУ, СА МЕДИАНА, СА МЕДИАНА А' ПИПИА). Това са различни звуци, които могат да бъдат създадени в зависимост от позицията на отвора и разстоянието до следващия. Изградени от естествени материали, Лаунедас са живи обекти: тяхната интонация се влияе от температурата и е чувствителна към околната среда.

Незаменимо условие за свиренето на Лаунедас е използването на техниката Кръгово дишане или Непрекъснато дишане. Техниката се състои в използването, по време на фазата на издишване, на резерв от въздух вътре в бузите, който постепенно се издиша, когато музикантът вдишва с носа си. По този начин непрекъснатата струя въздух се насочва към инструмента.

На колко години са Лаунедас?

Лаунедас са най-старите известни полифонични тръстикови инструменти. Съществуването на Лаунедас вече е засвидетелствано в ерата на Нураги благодарение на откриването на известния итифалически бронз, датиращ от 6-ти - 7-ми век пр.н.е., намерен в Итири, изобразяващ музикант с Лаунедас, който възнамерява да свири на своя инструмент. Този инструмент винаги е бил свързан с религиозни тържества или с моменти на светски празници. Ето защо, той изпълнява социална функция и до днес.

Това, което е сигурно, е, че има силни афинитети с канто тенор, от който те използват същата хармонична система; и тъй като гласът е роден преди инструмента, може да се каже, че полифонията съществува в Сардиния от над 3000 години.

Колко важни са Лаунедас днес?

Лаунедас остават жизненоважни в някои части на Кампидана, Трексентия и Сарабуса, с училища и учители, които предават своите знания и устни умения на много млади хора.

Най-дълбокото изследване в историята на Лаунедас е извършено от младия датски етномузиколог Андреас Бенцон, който обикаля Сардиния през 50-те години на миналия век, като систематично среща и записва най-известните музиканти на Лаунедас на острова.

Колко широко разпространени са сватбите днес?

Лаунедас все още са в постоянна еволюция днес, благодарение на привличането и експериментирането от страна на млади музиканти.